

„ELMESÉLEM NEKED!”
TÖRTÉNETÍRÓI PÁLYÁZAT
ÉLETUTAM TÖRTÉNETE

A megírt történetírói pályázat életutam történetéről szól. Születésemtől az eltelt 80 év történéseit mutatja be röviden, kiemelve az életem során történt fontosabb eseményeket.

Azért választottam ezt a témát, mert úgy gondolom, hogy példaértékű lehet mások számára is az, hogy a fiatalkori sok gond és nehézség után is jöhet még egy szép öregkor, amikor egy tartalmas, és élményekben gazdag életet lehet még élni.

Mint ahogy Albert Schweitzer is írja”Csak akkor öregszel meg, ha már nem szárnyalsz, és hagyod hogy a pesszimizmus és a cinizmus megdermessze a szívedet”

Én pedig szárnyalni akarok életem végéig.

Z i r c, 2013. március 04.

Készítette: Sándor Lászlóné

Minden embernek kell, legyen egy feladata ebben az életben - kötelességen belül, vagy azon felül is talán -, mert különben nem lenne értelme annak, hogy él. Az emberi világ több kell, legyen, mint egy bonyolult szerkezetű gép, melyben minden ember egy fogaskerék szerepét tölti be... Minden embernek kell, legyen egy feladata, egy titkos küldetése, mely Istentől való.

Wass Albert

Előzmények:

Édesanyám Schvarcz Katalin özvegy asszony volt, a férje spanyol náthában halt meg. Két gyermek maradt árván utána, egy fiú és egy lány, 3 - 4 évesek. Mivel olyan szegények voltak, mint a templom egere, ezért a község előljárója megsajnálta és elküldte Szekszárdra bábaasszony képzőbe édesanyámat. Sikeresen le is tette a képzőt és elkezdte a hivatását gyakorolni Porván, Pálháláson, Szépalmán és Ménesjáráson, mert hát Ő ezt a bábaasszonyi munkát a hivatásának érezte.

Hóban, fagyban, esőben és napsütésben ment gyalog és szekéren, hogy segítsen a szülő nőknek megszülni a gyermekeiket. Volt egy táskája, abban voltak a műszerei, meg egy könyv, amibe írta a gyerekek adatait, meg azt is, hogy hány kg-ok és centik. Ma ezek már múzeális értékek, nekem pedig emlékek az édesanyámtól. Szülés után hat hétig aztán mindennap megnézte a babákat meg az édesanyjukat (nem engedte a mamákat felkelni mint manapság ez divat, mondván, hogy minden nyavalyát amit akkor összeszednek, egész életükben hurcolni fogják) és ápolta Őket becsülettel.

Aztán jött a Keresztelő, amire Ő is hivatalos volt. Akkoriban ezt paszitának hívták népiesen. Később, amikor már nagybacska voltam, én is mindig nagyon szerettem vele elmenni, mert még a szegényebb népek is elővarázsoltak valahonnan ilyenkor egy kis süteményt és bort, hogy megünnepeljék az új jövevény érkezését és akkor nekem is jutott a süteményből.

Éjt nappallá téve dolgozott, közben ellátta a saját kicsi gyermekeit is. Később megismerkedett az édesapámmal Hegyi Józseffel. Utána születtem meg én Porván 1932. július 25-én. A két féltestvéremmel gyorsan összeszoktunk, és úgy éltünk, mintha édes testvérek lettünk volna. Sajnos már mindketten elmentek, és remélem a menyországba kerültek.

Én, a családom és a munkahelyem:

Elég korán meg kellett fognom a munka végét, mivel édesanyám a szülések miatt éjjel-nappal úton volt. Talán ötödik osztályos lehettem, amikor anyám megtanított főzni, kenyeret sütni. Máig emlékszem rá, mindig azt mondta a dagasztásnál, hogy addig kell csinálni, amíg a homlokomon nem lesz verítékcsepp, akkor lesz jó a kenyér tésztája. Főzésben a paprikás krumpli volt az első „szerzeményem”, ami hát finoman fogalmazva, hagyott némi kívánnivalót maga után. De azóta becsületesen legyen mondva, nagyon jól megtanultam főzni, mivel szakácsnő lett belőlem.

A gyerekkorom nagyon nehéz volt, nemigen volt mit enni. Háború volt, titokban kellett disznót vágni, így lett zsír, meg egy kis füstölt hús, amit aztán elvermeltek a föld alá, hogy a hadsereg ne találja meg. A mindennapi menü zsíros kenyér, rántott leves, paprikás krumpli és héjában főtt krumpli volt, de mi ennek is nagyon örültünk. A falu határában is harcoltak a németek az oroszokkal.

Máig emlékszem rá, ahogy menekült egy német katona a Polgár malom felé, akit aztán lelőttek és a falu temetőjében alusza örök álmát. De arra is emlékszem, hogy a falu fiatal lányait (mert hogy nagyon szép leányok voltak) elbűjtették az orosz katonák elöl, meg felöltöztették öregasszonyoknak őket. Nagyon vigyázott a falu rájuk.

Iskolás koromban nyáron eljártunk az aratóknak vizet hordani, később amikor már nagylány lettem, az aratáson is részt vettem. Marokszedőnek osztottak be, majd a cséplőgép mellé polyvát hordani. A mai fiatalok el sem tudják képzelni ma már, hogy ilyen munkák is léteztek. Minden évszaknak meg volt az éppen aktuális munkája. Ősszel jött a krumpli és répa szedés.

Télen pedig a közeli Kőrös és Kék hegyre mentünk fát átvételezni a kerülővel (erdésszel). Derékig érő hóban, gyalog mentünk kilométereket a téli erdőben. A kendő ráfagyott a fejünkre, de menni kellett mert a fizetség fában volt, ami nagy segítséget jelentett otthon télire.

Télen még a tollfosztást szerettem a legjobban. Szétnyitottuk a konyhaasztalt, aztán ráborítottuk a kacsát meg a libatollat, körbeültük és fosztottuk a tollat. Hát ez elég sziszifuszi

munka volt, csak azért nem volt unalmas mégsem, mert énekeltünk meg viccelődtünk és kipletykáltuk a legényeket. Amikor aztán végeztünk, eljött az áldomás ideje, süteményt és forralt bort kaptunk. Elkészült a dunyha meg a párna, a leányok stafíringja.

Amikor aztán nagylány lettem, eljártunk a falusi bálókba .Nagyon szerettem táncolni,mulatni. Volt búcsúi, Katalin, és Erzsébet bál. Egy ilyen bálon ismertem meg a páromat, a későbbi férjemet. Sorkatona volt Veszprémben, akkor még a férfiak 3 évig voltak katonák, regruták. Kettő évet már letöltött, ekkor megtudtuk, hogy ha megházasodik, leszerelik. Gyorsan cselekedtünk, így aztán 1952. februárjában hamar egybekeltünk, de pechünkre sajnos közben megváltozott az erről szóló rendelet, és mégis csak le kellett töltenie a fennmaradó egy évet nagy bánatomra. Szerencsére Veszprém közel volt Porvához, így aztán csak haza tudott azért jönni néha.

Bal oldalon vagyok én- leánykoromban a barátnőmmel.

Férjem.(Elhunyt 1992.május 8-án)

mindketten dolgoztunk.

Férjem és munkatársai a ménes bejáratánál, ahol

Házasságunkból három gyermek született, egy fiú és két leány. A fiú pincérnek, az egyik leány bolti eladónak, a másik meg irodistának tanult. A fiú nagyon beteges volt, sok megpróbáltatáson mentünk keresztül vele, még az orvosok is lemondtak már róla. Zircen azonban volt egy orvos, aki elvállalta, hogy meggyógyítja. Gyalog vittük 9 km-t minden nap oda és vissza a férjemmel, hogy megkaphassa a kezeléseket. Később az orvos azt is vállalta, hogy motorral kijár Porvára hozzánk, ami nagy segítséget jelentett a számunkra. Akkor még voltak igazi, gyógyítani akaró orvosok, akiknek nem a hálapénz jutott az eszükbe elsőre, hanem egy kisgyerek megmentése és a szülők segítése.

Nos ebből a fiúból olyan embert „csináltunk”, hogy megnyerte a pincér versenyt Budapesten. I. helyezett lett, (vadász terítéket csinált, vadételekkel) és nem kellett neki szakmunkásvizsgát tennie, mert mindjárt felszabadult, megkapta a szakmunkásbizonyítványát.

Fiam a menyemmel.

A lányok is megállták a helyüket az életben. A nagyobbik a helyi áruházban, a kisebbik az önkormányzatnál köztisztviselőnek örvend, szeretik őket az emberek, mert mindig segítenek másokon. A kisebbik minden rendezvényen részt vesz. Pedig verte a sors rendesen. Először abban, hogy szívbeteg gyermeke született, aki szerencsére már meggyógyult, majd fiatalon meghalt a férje kamionos balesetben. Kicsi unokája adja az erőt neki a továbblépésre. A férje nagyon szerette a focit és a horgászatot. A vőmmel sokszor együtt jártunk horgászni, mert én imádom a halat, nemcsak pucolni, hanem megfőzni és enni is. Neki köszönhetem azt is, hogy ma megnézem a tv-ben a focimeccseket is.

Nagyobbik lányom a vőmmel.

Kisebbik lányom mint anyakönyvvezető

Családom egy része a 75.születésnapomon. A gyerekek „meglepetés partit” szerveztek a részemre.

A főzés szeretetét a fiam örökölte tovább. Itt a szülinapi parti pincepörköltje fő a bográcsban.

Amikor a gyerekeim elvégezték az iskolát és önállósodtak, kerestem munkahelyet, mert addig a család ellátása volt a legfontosabb feladatom. Találtam is a helyi Tsz fűrészüzemében munkát, ami nem éppen egy nőnek való munka volt. Raklapot szegeltem és fát fűrészeltünk (gatteroltunk) Egy darabig csináltam, aztán az üzemorvos azt tanácsolta, hogy keressék másik munkát, mert ez nem nekem való, amit aztán én is beláttam.

Ekkor kerültem Szépalmásra az akkori Bábolnai Állami Gazdaság ménesébe szakácsnőnek. Na ez már nekem való munka volt. Csak hát el kellett végeznem a szakács tanfolyamot, mert bár főzni tudtam, de papírom nem volt róla, és ugye már akkor is a papír beszélt. El is végeztem aztán sikeresen. De bevallom őszintén, a gyakorlati része jobban érdekelt, mint a tanulás.

Szépalma Porvától jó pár kilométerre van, így a munkahelyre kerülés és hazajutás elég nehézkes és körülményes volt. Gyalog vagy traktorral, vagy éppen lovaskocsival mentünk a munkahelyünkre. A mai fiatalok erre azt mondanák, hogy milyen romantikus utazásban volt részem nap mint nap. Vagy éppen el sem tudják képzelni, hogy így jártak akkor az emberek a munkába, amikor ma ők a ház előtt ülnek be az autójukba, mert már a buszozás is cikis nekik, a gyaloglásról nem is beszélve.

Magát a főzést, a vendéglátást nagyon szerettem. A bakonyi emberek természetüknél fogva jó vendéglátók. Jól érzik magukat a bőrükben: vidámak, nyitottak, és segítőkészek. Hát ilyen voltam én is. Még az utolsó falatot is odaadtam a konyhára betérőknek. Többek között emiatt is rengeteg vendég fordult meg a ménesben. Az akkori honvédelmi minisztertől, a mongol nagykövetig szinte mindenki, aki számított, de külföldről is sokan felkerestek bennünket.

A vendégekről azt tapasztaltam, hogy mind nagyon közvetlen, és rendes emberek voltak. Szépalma amúgy egy igazi, gyönyörű szép kirándulóhely a Bakony szívében. A természet nyugalma és szépségét keresők helye. A jó levegő, a csend, a béke, és a nyugalom is idecsalogatta a vendégeket. Sőt volt, aki ott készült fel a vizsgáira, mert ott tudott igazán zavartalanul tanulni, vagy éppen a foci csapat tartotta ott a felkészülését. De itt forgatták például a Kántor nyomoz című film egy-két epizódját is.

Az egész környék most is, mint régen, harmóniát és valami különös, szelíd nyugalmat áraszt. Bár a munkám elején kicsit szokatlan volt a csend, de nagyon hamar meg lehetett szokni és szeretni. Ez a nyugalom és a jó levegő is hozzájárult talán ahhoz, hogy immár elhagyva a 80 évet én még mindig nagyon jól tartom magam. Főzök, rendezem az udvart és a kertet, még fát is hordok.

Szépalmapusztáról érdemes egy kicsit többet is mesélnem: - az Esterházy család egykori ménesbirtoka volt, - a Magas-Bakony erdőségeiben, a Kőrös-hegy szomszédságában. Magyarország talán legszebb és legeldugottabb birtoka. 1962-ben Szépalma a Bábolnai Állami Gazdaság ménese lett, lótenyésztéssel és lónemesítéssel foglalkoztak itt az emberek.

Történt itt egy érdekes történelmi esemény is: 1862. november 19-én Eszterházy Móric, Apponyi György, Majláth György és Deák Ferenc Szépalmán titkos megbeszélést tartottak a Magyar Királyság és Ausztria közötti megbékélés lehetőségeiről.

Van ott egy gyönyörű arborétum is , ami említést érdemel: sok növény és fa különlegességekkel, amelynek létrehozása Pejacsevich Endre gróf nevéhez fűződik . A gróf kialakított egy grófi sírkertet is, néhány sír még ma is látható.

A Ménesbirtok végül 1994-ben egészen leromlott állapotban svájci tulajdonba került. Az egykori istállók, gazdasági és lakóépületek felújításra és átépítésre kerültek, fedett lovarda épült és két év múlva megnyitotta kapuit a 35 szobás Szépalma Hotel, amely jelenleg is fogadja vendégeit ebben a gyönyörű környezetben, az ott dolgozók kiváló és lelkiismeretes munkájának köszönhetően.

Néhány régi és új kép Szépalmaról, ahol annyi csodálatos évet töltöttem el:

A ménes bejárata télen még a régi időkben.

munkahelyem.

Ebben az épületben volt a konyha, a

Egy gyönyörű fa harangláb, 1933-ban építették, felújítva 1974-ben. Délben mindig harangoztak vele.

A régi cselédlakások-ma gyönyörűen felújítva.

Parádés kocsi- ahogy régen hívták- ilyennel is mentünk munkába. A kerekei gumiból voltak, az út meg elég rossz, így hát minden kátyúba belementünk és zötykölődtünk elég rendszeren. Mire le kellett szállni, a gyomrunk is hintázott már.

Vagy éppen ilyen lovas szánnal mentünk télen dolgozni.

Amúgy gyönyörű ez a táj télen, ha az ember csak kirándulni megy és gyönyörködik a szép havas erdőben, mint ahogy a kép is mutatja, de dolgozni menni az azért más. Mire hazaértünk vagy a munkahelyre, csonttá fagytunk a hidegben. Akkor szedtem össze a reumámat , amit azóta is nyögök.

A régi magtár épülete. Ide lett behordva a szemes takarmány, például a zab, amit a lovak etetésére használtak fel.

Híres lovak (köztük Imperiál) nyugóhelye az arborétumban.

Lótenyésztés, lónemesítés- ezzel is foglalkoztak akkoriban a ménesben. Gyönyörű lovak voltak az istállókban.

Gróf Pejacsevics Mikó Pál sírja a grófi temetőben.

Ez az épület felújítva olyan szép most, mint egy mesebeli házikó.

A jelenlegi hotel a régi istálló helyén. A hotel nagyon szép lett, a személyzet pedig kiváló munkát végez.

A férjem is itt dolgozott Szépalmán 42 évet. Ez volt az első és egyetlen munkahelye. Először lovasz volt, majd később a főnökök helyettese lett, ami abból állt, hogy az összes papírmunkát neki kellett megcsinálnia. A nyugdíjas éveit nem sokáig tudta élvezni ,sajnos itt hagyott engem 1992-ben. Egy darabig egyedül éltem a közös építésű házunkban Porván, vezettem a háztartást, disznókat hizlaltam, kertet műveltem. Aztán eladtam a házat és Zircre költöztem a kisebbik lányomhoz.

Az új élet.....

Az új élet Zircen kezdődött. A lányaim tanácsára beiratkoztam a nyugdíjas klubba, és a mozgáskorlátozottak klubjába. Mindkét helyen aktív klubélet folyt és folyik ma is. Rengeteg rendezvényen, kiránduláson vettem részt .Na és főztem továbbra is, persze társadalmi

munkában, amit ma önkéntes munkának hívnak. Iskolai táborban, a tavaszi kihajtás ünnepén a Barantás csapatnak, az iskola szülői munkaközösségének, Zirc város lakosságának a szemétszedés napján. A városi karácsonyi ünnepségen meleg teával és kaláccsal vártuk a városban élő kicsiket és nagyokat. A legújabb ténykedésem a zirci Városi disznóvágás volt. Bár már nem vágunk otthon disznót, azért a szerzett tudást nem felejtettem még el, így most tovább tudtam adni a tanult, fiatal henteseknek a disznóvágás és a disznótoros ételek elkészítésének fortélyait.

Aktív nyugdíjas életem képekben:

Szent György napi kihajtás a zirci Három-hegyen. A Barantás csapatnak főztem a katlanban lévő üstben gulyás levest nyugdíjas klubos társaim segítségével.

A Nyugdíjas Klubbal a játszóteret takarítottuk a városi takarítási nap keretében, majd takarítás után gulyáslevest és halászelevet főztünk a többi részvevőnek, amit aztán kiosztottuk a polgármester úrral a szemétszedés résztvevőinek.

A Zirci Német Nemzeti Kisebbségi és Hagyományápoló Egyesület valamint a Német Nemzetiségi Önkormányzat báljára díszítjük a termet a barátnőmmel. Itt épp egy virág kompozíciót próbálunk a helyére emelni. Természetesen a virágok a saját kertünkből szedett virágok voltak.

A fenti bálon adták át nekem a sok és jól végzett munkámért az oklevelet és ajándéktárgyat. Sváb gyökereim, származásom folytán a sváb hagyományok ápolásában is kivettem a részem. Régen otthon csak sváb nyelven beszéltünk, sváb ételeket főztünk. Sok sváb étel receptjét adtam tovább a Hagyományápoló Egyesületnek.

Hartbergbe kirándult a Nyugdíjas Klub, az ottani Nyugdíjas Klub meghívására. Itt végre gyakorolhattam és beszélhettem egy kicsit a sváb nyelvet.

Meghitt karácsonyi ünnepség a zirci Német Nemzeti Kisebbségi és Hagyományápoló Egyesületnél, amelynek én is tagja voltam.

A szülői munkaközösség és tanárok évzárója főzéssel egybekötve. Pincepörköltet főztünk a nagy üstben.

A Hartbergi Nyugdíjas klub látogatása Zircen. Nyugdíjas Klubunk meghívásának tettek eleget, mi pedig nagy örömmel kísértük és láttuk vendégül Őket.

Farsangi bál a Nyugdíjas Klubban. Mindenki beöltözik ilyenkor, nagyon eredeti jelmezeket szoktunk kitalálni. Zenés, jó buli szokott kerekedni, és feledve minden bajunkat, fájdalmunkat, még táncra is perdülünk. Batyuban visszük a saját sütésű süteményt és az italt is, amit aztán jóízűen el is fogyasztunk.

Kirándul a Nyugdíjas Klub. Nagyon összetartó csapat vagyunk mi és szeretünk kirándulni. Magyarországon sok helyre eljutottunk már.

A gyerekek kedvenceinek főzése az iskolai táborban, szigorúan kívánságlista alapján. Ennek is megvolt a maga jó oldala, a gyerekek megették az ebédet, így aztán kevés étel jutott a kukába!

Keresztszentelés Zircen Vazul atyával. A hitéletem elég érdekesen alakult az életem során. Lánykoromban vallásos voltam, aztán volt egy időszak, amikor a templom felé se mentem, öreg koromra aztán megint „megtértem” Istenhez és azóta is rendszeresen járok a kistemplomba a vasárnapi misére.

Sakk verseny a nyugdíjasok részére. Itt éppen sakkozni tanulok. Amúgy a kiszolgáló személyzet tagja voltam, teát, kávét, süteményt szolgáltam fel a versenyzőknek.

Minden kiállításra el szoktam menni, amelyet a Művelődési Központ szervez. Egy ilyen kiállítás megnyitóján vettem részt. Mellettem klubtársaim.

Összegezve életutamat, elmondhatom, hogy nagyon küzdelmes ,nehéz életnek indult, tele gonddal-bajjal, betegségekkel. Aztán a 6 unokám, 4 dédunokám megszületése mindezt elfeledtette. Beindult a klub és társadalmi életem, nem unatkozom egy percig sem, mindig van valami tennivaló, hol a családban, hol valamelyik közösségben.

Mint ahogy Albert Schweitzer is írta: „Csak akkor öregszel meg, ha már nem szárnyalsz, és hagyod, hogy a pesszimizmus és a cinizmus megdermessze a szívedet. „ Én pedig szárnyalni akarok életem végéig. Bár én is, mint

„Többségünk csendesen, minden felhajtás nélkül éli végig életét e földön. Aligha fogadnak bennünket vörös szőnyeggel, nem emelnek tiszteletünkre pompás emlékműveket. Ez azonban nem csökkenti fontosságunkat. Százzámra várják ugyanis az emberek, hogy egy magunkfajta odalépjen hozzájuk; emberek, akik hálások lesznek a mi együttérzésünkért, bátorításunkért, akiknek a mi egyedi tehetségünkre van szükségük. Valakinek boldogabb lesz az élete, mert nem sajnáltuk az időt, hogy megosszuk vele, amit adni tudunk.

Többnyire alábecsüljük a mosoly, egy simogatás, egy kedves szó, egy figyelő tekintet, egy őszinte bók, vagy csekélyke törődés erejét, pedig mind képes rá, hogy új irányt szabjon az életnek. Nem is gondolnánk, mily végtelen sok lehetőség adódik nap mint nap, hogy szeretetünket kimutassuk. „

Leo Buscaglia